

Ver za kennen s Bernstol

La Comunità Alta Valsugana e Bersntol ha commissionato un documentario sulla natura, l'ambiente e la fauna della Valle, che è stato girato dal 2011 al 2013. Il progetto è stato finanziato dalla Regione Autonoma di Trento, dall'Istituto Culturale Mòcheno e dalle amministrazioni comunali della Valle e sarà trasmesso **venerdì 21 marzo** alle ore 20 al Bersntoler Kulturinstitut (Istituto Culturale Mòcheno), durante un incontro aperto a tutta la popolazione.

En de doin leistn drai jor, de Tolgamoas'chöft Hoa' Valzegu' ont Bersntol hõt gaòrbetn as an dokumentar van Tol. S sai' kemmen aroganomen dinger as hom za tea' pet de natur, de umbèlt, de vicher ont de lait van Tol. Dòs ver za gem òlbe mear òcht en de inger kultur, en de inger sproch ont en inger lem. S doi projekt ist kemmen u'gaheift en jor 2011 ont s hõt se ga-

rifit vertn. Men hõt tschauk za gem bèrt en de schea' umbèlt van Tol, a'ne vergessn se van lait ont van bersntolerisch. Asou òlla meing sechen de schea'nsten platz as mòchen toal van inger kloa' Tol pet de billa vicher as lem s en drinn. Men hõt de moglechket, ver ber as boast nèt abia as s ist gaben a vòrt, za learnen ont verstea'

abia as s ist gabèckslt s lem en de jarder. S lem ist ònderst, òlls ist mear dèster, ober de vergòngene zait bart òlbe drinn en hèrz plaim. Der doi dokumentar bart kemmen galòk tschauk en doi vrait a um òchta zobenz en Bersntoler Kulturinstitut as, zòmm en de bersntolern gamoa'n, en de Region ont en de Tolgamoas'chöft Hoa' Valzegu' ont Bersntol hom s en

nogaòrbetn. Der bart kemmen drau galeik en an DVD ont gem en òlla de gamoa'n, en de turistnomtn, en de bibliotekn ont en de schualn. S sai' enteressiat an ettlena televisionen aa, abia de RAI zan paispil as de bart en lònge sechen. S ist an bichtigen projekt, avai hilt de bersntoler gamoa'schöft za kemmen kennt a ker iberòll.

Chiara Pompermaier

CIMBRO

Dar Servizio Statistika zoaget di nümmer von mindarhaitn in provintz

di Luca Zotti

Sono stati diffusi ufficialmente i dati definitivi della rilevazione sulla consistenza e dislocazione territoriale degli appartenenti alle popolazioni di lingua ladina, mochena e cimbra, svolta in provincia di Trento in occasione del Censimento generale del 2011. Il report completo è consultabile sul sito del Servizio Statistica della Provincia Autonoma di Trento.

'Z soinda sa pasàrt zboa djar una halm vo dar lestn Zelung, gimacht atz 9 vo otobre von 2011, ma dar Servitzio Statistika vo dar Sebgargredjart Provintz vo Tria hatt auzgimachtgian di lestn date von trianar mindarhaitn lai di bocht pasàrt. Vo dar komunikatziong gischribet vo dar Francesca Lanzafame, un ke ma mage abevazzan von sito <http://www.statistica.provincia.tn.it/>, vosteatma ke 21.282 laüt soinse ingischribet alz laüt vo 'nar mindarhait vo ünsarna Provintz. Disar nummar pazzt pitt in 4% vo alln di sèlnen bo da lem in Trentino.

Auzgidrukht di lestn date vo dar Zelung

Da lest Zelung iz von djar 2011

A otobre von 2011 di ladinar – da groazarste von drai mindarhaitn – soin gest 18.550 (3,5 von trianar). Dar kamou vo Vigo vo Fassa iz dar sèll pittar höacharste pertschentuàl vo laüt bo da se höarn toal vo disa kultur (87,7%). Lai darnà dar sèll vo Soraga (85,5%) un züntrest, az ma saugèt à

lai di kamöundar von Comun General di Fascia), dar sèll vo Mazzin pitt 77,1 ladinar in aniagladar kampiù vo 100 laüt. Di mökhnar soin anvetze gest 1.660, dar 0,3% von laüt vo dar provintz. Dar kamou mearar mökhnar iz dar sèll vo Palù von Fersina (92,9%) un Fierozzo (91,9%). Disa mindarhait iz auzgistrobet in 55 kamöundar von Trentino. Ma rebar von zimbar. Benn 'z izta khennt gimacht di zelung, soinse ingiscribet alz zimbar 1.072 laüt bo

da soin dar 0,2% vo alle di sèlnen bo da lem in ünsarna provintz. Vill, az be 'z iz gest quat pensàrn, lem atz Lusérn (85,3%) ma ploaze atz Folgrait (8,0%) un atz Lavrou (7,8%) o. Az ma lazzt vorliarn di pertschentuél, saugante à lai di nümmer, 'z steat à in di oang ke 'z soinda mearar zimbar atz Folgrait (249) baz atz Lusérn (238). Darnà khinnta di statt vo Tria pitt 167 zimbar, dar kamou vo Lavrou pitt 85, dar sèll vo Rovrait pitt 49, dar sèll vo Pèrsan pitt 35, un asò vür in àndre 21 kamöundar bo ma hatt gizelt almànk

5 zimbar. Atz Lusérn soinse nèt ingeschribet alz zimbar 30 laüt (aft 297) ke sa soin vil az ma saüget à di drai kamöundar von Bersental: dà lai 46 soin nèt mökhar, aft 993 laüt. Az ma lest dise date nàmp in sèlnen vo dar vorgànnate zelung von 2001 makma ànka seng ke di ladinar soin gistànt hërta gilaich az pe nummar. Di mökhnar soin starch mindar (-616 laüt) un di zimbar soin vil gikressart (+190) ma lai vor di laüt bo da lem auz vo Lusérn.

L BOLATIN DE L'ISTITUT CULTURAL LADIN METÙ SÙ DAL PROFESSOR LUIGI HEILMANN L'É RUÀ AL NUMER 37

Recordanzas da zacan te l'ultim numer de "Mondo Ladino"

Dò n numer dedicà soraldut a l'etnografia, l'an 37 de "Mondo Ladino", l bolatin de l'Istitut Cultural Ladin, met endò al luster l tem del lengaz. I contribuc biné en-sema te chest numer tol ite argomenc e studies desferenc, a scomenzèr da chi porté dant da studiousc de nonzech, desche Hans Goebel e Guntram A. Plangg, a chi che se jonta i studies de joegn enresciadores che tol cà desvalives aspec del lengaz ladin tel chèder de la sozietà d'anchecondi, e anter chisc ence i problemes leé a la doura sozièla del ladin e a sie insegnament.

De gran enteress, de chest vers, l'è l document publicà te la seziòn "Ousc ladines", schecondir la trascrizion de na intervista a Rita Rossi del Baila, personaje de nonzech de la comunanza ladina, a chi che ge vegn dedi-

cà ence la soracuerta del volum. Se trata de na testimonianza de gran enteress dal pont de veduda etnografich, ma che tel medemo temp l'ha ence na gran valuta dal pont de veduda linguistich. «Rita Rossi del Baila (n. 1926) – se pel lejer te la paroles dantfora – raprejenta delvers, des-sema con sie fra Carletto (n. 1932), duta na generazion de testamonesc che à vivù en pru-ma persona tant la dinamiche de la vita da mont anter la doi veres che ence i mudamenc fogn entravegnui enfin enstadì». L test publicà te "Mondo Ladino" vegn cà da na ciacolèda registrèda en video e destinèda a vegnir durèda desche test de compagnament per la realizazion de n program de la rubrica "L Cianton de l'Istitut" en onda sul canal de la tele TML; da chesta intervista l'è stat ence fat n filmat de 12 menuc dal titol Recordanzas. Il

La soracuerta de "Mondo Ladino" 37 (an 2013)

canto delle stagioni perdute, olache «l recort dejencantà de la vita da zacan sona desche n armoniment per l davegnir». Tant l contribut video che la publicazion te "Mondo Ladino" desc l met de pissèr sora la potenzialità narativa e testimoniala di informatores, sottrissan l'emportanza de tegnir sù e stravardèr l patrimonio de memories e testimonianzes, per documentèr i gregn mudamenc stac tel secol passà, per valorisèr la desvalivanzes del mond ladin e fascian, per didèr l barat anter la generaziòn e per lurrèr per la promozion del teritorie e l stravardament de sia identità culturèla.

Evelyn Bortolotti

